

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

§. Cùm autem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

In quâ iudicium agitandum est, ob iustum periculum, intrare non audeat. His in casibus extra ciuitatem & diœcesim commissio fieri potest: ita tamen, vt vltra vnam dietam à sine diœcesis, suæ nemo trahatur. Cæterùm in dicto casu itelli timoris, qui & in literis commissionis exprimi debet, necessarium est, vt qui eas ad iudicem extra ciuitatem, aut diœcesim impetrauit, ipsi de periculo, saltem per proprium iuramentum, fidem faciat.

Pertinet huc etiam, quod in Clem. 1. hoc tit. decretum est. Si actor eiusdem cum reo ciuitatis, aut diœcesis subditus sit alteri in alia ciuitate aut diœcesi existenti, qui & ipse ius agendi habeat; non posse in hoc casu reum trahi extra ciuitatem aut diœcesim suam. Exempli causâ; Si Prior Conuentualis subditus Abbati existenti in alia ciuitate aut diœcesi, controuersiam habeat cum colono degenti in ciuitate, aut diœcesi, in qua Prioratus existit, conuoniri debet in eadem ciuitate aut diœcesi; nec trahi potest per literas Apostolicas ad litigandum in ciuitate aut diœcesi Abbatis, aut Prælati maioris, cui Prior aliûsue Administrator subditus est; Tametsi controuersia sit super fundo pertinente ad mensam Abbatis.

§. Cùm autem.

10 Si actore & reo diuersarum ciuitatum aut diœcesum existentibus, actor in ciuitate, aut diœcesi eiusdē rei Iudici causam delegari nolit, tum iudicem non quidem in sua, sed in alia ciuitate, aut diœcesi liberè impetrare potest: dummodo locus, ad quem reus trahendus est, vltra vnam dietam ab eiusdem rei diœcesi remotus non sit.

§. Cùm autem.

11 Iudex delegatus in alia ciuitate, aut diœcesi, nisi ad quam deputatus est, nec partes citare, nec de causa cognoscere potest: præterquam si partium consensus expressus accedat. Sed neque alteri causam subdelegare potest, nisi in eum locum; & non nisi personæ suprâ requisitam qualitatem habenti. Videri possunt Glossæ hęc.

§. Insuper.

Iudicium cum omni puritate coram delegato procedat: eapropter nullum munus, aut quidquid aliud à partibus litigantibus accipiat, nisi sit esculentum aut poculentum, ex mera liberalitate oblatum, quod intra paucos dies assumi possit: Excipitur verò, si delegatus extra domicilium suum ad causam cognoscendam proficisci, necessarium sit: tum expensas itineris moderatas, æqualiter à partibus, quippe quarum commune negotium geritur, accipere non prohibetur; nisi personæ litigantes notabiliter pauperes sint. Explicat hunc textum Lud. Mol. tr. 2. de iustit. disp. 84. n. 1.

NOTANDVM I. Iudex delegatus non potest à partibus litigantibus munus aliquod accipere; Alioquin acceptum restituere debet, vt infra dicitur in §. Si quid autem.

QUESTIO autem est; Num consuetudo, quam in quibusdam diœcesibus vigere testantur, vt Officialis scutum aureum v. g. accipiat pro labore in audiendis testibus ad verificanda narrata, quos partes producunt; repugnet decreto, vt nullum munus recipiatur? Quam quæstionem in his terminis proposuit Nauarr. in consil. vlt. hoc tit. edit. 2. circa commissiones in dispensando: quandoquidem etiam in ijs, secundum Roman. Curie stylum, apponitur præceptum: vt *depositâ spe cuiuscunque muneris, aut præmij, etiam sponte obluti*, informatio capiatur &c. Atfirmat Nauarr. cit. loco, propter generalitatem verbi, *cuiuscunque muneris*; sumpto etiam argumento ex hoc §. iun. Glossis. At verò Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 35. n. 10. ait, viros doctos à se consultos, quos & ipse sequitur, arbitrari, idlicitum esse, non obstante hoc statuto, aut dictâ prohibitione; propterea, quod impensi laboris stipendium muneris aut præmij rationem non habeat. Mihi tamen magis placet Nauarri doctrina, eam scuti aurei v. g. acceptionem esse contra decretum; quippe quo omne munus prohibetur, & clarè in hoc cap. exprimitur, *nullum munus, vel quicquid aliud*: Et negari debet, quod in compensationem impensi la-

boris petitur, aut accipitur, muneris rationem non habere; cum notum sit, id quod comparatione aliorum laborantium merces appellatur, comparatione Iudices, Aduocati, &c. honestiore vocabulo, *munus* vel *honorarium* dici, ut colligitur ex cap. 15. Matthæi vers. 5. & docui lib. 4. Theol. mor. tract. vlt. cap. vlt. n. 25. Confirmatur ex eo, quod mens Pontificis committentis sit, ut commissarius gratis exequatur, prout aperte hic dicitur, *gratis & cum omni puritate*: Non autem gratis fit, si in laboris compensationem, quippiam accipitur.

14 Porro: quæ hæc specialiter de Iudice delegato ad lites decernuntur; ut quod esculenta & poculenta, liberaliter oblata, accipere ei liceat; & si præter hæc, aliquid aliud accipiat, eius dominium non acquirat, sed restituere cogatur, non obstante quavis remissione, infra §. Si quid autem, ea transferri non debent ad alios commissarios, quibus v.g. dispensationes super votis, aut matrimonij impedimentis committuntur. Videri possunt quæ dixi Theol. moral. lib. 4. tract. 4. c. 4. n. 10.

15 NOTANDUM II. Ei incumbit sumptus præstare, cuius gratiâ actus exercetur, l. sed et si 11. §. Quo autem loco, ubi legi potest Bartol. ff. Ad exhibendum, & l. quoniam 10. C. de testibus, & infra in hoc c. §. Proferendo, quibus in locis dicitur, sumptus testibus illum præstare oportere, qui eos producit. Quare & hæc rectè dictum, cum Iudex causam vtrique parti communem cognoscat, ideo sumptus itineris communiter & æqualiter esse præstandos. Videri potest Andr. Gaill lib. 1. obseru. 99. Zasius super l. Prætor ait, §. Is etiam, ff. de edendo; ubi ait, *quod Iudex ex officio facit, non ad partis instantiam, veriusque partis sumptibus expediri, ut cum petat consilia Doctorum.*

§. Assessorem, §. Notarium, §. Si quid autem.

Delegatus assessorem sibi assumere non debet, nisi eo indigeat, quod conscientie illius committitur. Alioquin, si sine necessita-

te assumat, ex proprijs ei Iudex providere cogitur. Quòd si assessore indiget, talem adhibeat, qui neutri parti suspectus sit. Huic verò salarium competens, prout Iudex moderabitur, partes, quantum negotium commune est, dare debent. Notarium porro aut notarios, ad subibendum assumptos, cum genus istud nonnumquam in exigendo salario plerumque rationis metas excedat, iudex delegatus prudenter refrænet; neque vllatenus cum ijs, aut cum assessore lucrum participet. Quòd si delegatus aduersus hanc constitutionem quippiam acceperit, ad integram restitutionem teneatur; non profutura ipsi remissione ab ijs facta, quibus restitutio fieri debet. Videri etiam possunt, quæ dicuntur in c. cum in omni, 10. de vita & honest. clericorum.

Circa verba illa §. assessorem, quòd conscientia relinquatur, admonet Gl. ibid. si quid Iudicis conscientie relinquatur, non esse locum querelæ, aut appellationi. Idque verum est, quòd parti non competat eiusmodi remedium per viam iustitiæ; attamen officium Superioris implorare non prohibetur, ut compellat commissarium ad id rationabiliter expediendum, quod conscientie eius commissum est, quia conscientia rationalis esse debet, non scrupulosa, argum. c. per tuas 35. de simon. Et ita cum Domin. tradit Francus hic n. 6. & Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 10. q. 3. Videri etiam potest Gl. in Clem. 1. de iure patronat. circa verba, *Ipsorumq; Episcoporum conscientias oneramus.* videl. circa portiones Vicarij parochiarum competentes designandas, ubi iam tradita doctrina clarè proponitur.

Deinde ex eadem Gl. huius §. ver. relinquatur, pluribus allegatis tradit Francus hic n. 6. Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 8. n. 4. Si quid alicuius conscientie, aut iudicio relinquatur, opus non esse certæ causæ cognitione, aut probatione, sed sufficere, vnde cuncte is informationem, seu cognitionem rei consecutus sit, cuius arbitrium ipsi commissum est; dummodò de alterius præiudicio non agatur. Exempla sunt, si denunciations trinæ ante matrimonij celebrationem